Printed in Canada

БОРОТЬБА ЗА ВОЛЮ

РІК І. ЛЮТЕНЬ-БЕРЕЗЕНЬ, 1940. ВІННІПЕГ, КАНАДА

THE STRUGGLE FOR FREEDOM

Feb.-Mar. 1940.
No. 2. Vol. I.

Winnipeg, Man.

Published by:
D. VITOWSKY ASS'N
667 Flora Ave., Winnipeg, Man.

Printed in Canada

— ВІД ВИДАВНИЦТВА —

ВПОВ. ГРОМАДЯНЕ:—

Висилаємо Вам оказове число нашого журналу—

"БОРОТЬБА ЗА ВОЛЮ"

і віримо, що по перечитанню його,— ВИ станете нашим передплатником.

Журнал, який ми взялися видавати— відчувалася потреба вже давно в Канаді на так чисельне наше населення. Навіть з тієї причини, що тепер нічого не можна дістати зі старого краю, як це було недавно. Маємо в Канаді кілька тижневих газет, але, звичайно, газети мало хто складає зздля їхньої величини, а такий журнал буде доповненням Вашої бібліотеки. Журнал буде подавати короткі статті з ріжної галузи науки, громадського життя, найгарніші короткі оповідання і т. п.

Віриме, що ВИ зрозумієте ціль нашого заміру і станете передплатником нашого журналу.

Річна передплата— $2.00 в Канаді. Окреме число 25 цнт.

Видавництво

"ВОЛЯ"

667 Flora Ave., Winnipeg, Man.

БОРОТЬБА ЗА ВОЛЮ

Видає Т-во С. С. ім. Д. Вітовського у Вінніпегу.
Адреса: 667 Flora Ave., Winnipeg, Man.

Рік І. ЛЮТЕНЬ-БЕРЕЗЕНЬ, 1940, Вінніпег, Канада.

Тарас Шевченко

В Роковини Шевченка

Ніякий народ не може похвалитися тим, щоб якого свого громадянина так шанував і величав, так боготворив і глибоко в душі носив — як ми українці, Шевченка.

А не був він у нас ні королем, ні великим полководцем. Не збудував могучої імперії, не відніс славних побід на світових боєвищах. Не збудував величавих храмів, що високо підносили б до небес і голосили його славу всім народам по віки вічні.

Ні, — Шевченко нічим таким не був. І слава його і сила його — не на боєвищах, ані в величавих храмах. Вона більша й глибша, вона в серцях і думах українського народу. Вона — все жива, а триваліша від слави побідника й могутности імперій. Більш кріпка як мури старинних столиць, що перетривали століття й могучим приводом голосять великі дні минулого. Більш осяєна як діядеми на коронах великих звитяжців світу. Більш памятна як очайдушні подвиги й історичні відкриття.

Бо Шевченко — це українська нація!

Все наше національне відродження, українська національна сила й воля — в ньому проявилася, ним були двигнені й піднесені. Мов той старозавітний пророк зявився на національних руїнах та грімким голосом візвав до пробудження. Картав, словом бив відступство, зрадництво, байдужність. Звав відновити славу минулих століть, зірватись із сну довговікового. Він стався духовим володарем народу. А зброя його, якою побіджав у боях ворога, це було його дуже Слово. Зброя та виявилась міцнішою за мечі, за гармати. Бо виховала мільйони невгнутих борців, які за Пророковим наказом пішли на боротьбу завзяту, боротьбу криваву,— довгу.

Держава того найбільшого Володаря триваліша за найдовговічніше царство. Це ж десятки мілійонів українських душ! Храми, ним збудовані,— славніші від усіх інших — це національний ідеал усіх українських поколінь, якого не надщербить час, не знищать ніякі буревії, який не прийме в свої пороги ніякого святотатника. Царським коронам не рівнятися вінцеві, яким увінчав його народ. А славі їхній не мірятись — зі славою імення українського Пророка: вовічна — як вічна Українська Нація, вона осяєна воєнними побідами минулого й майбутнього.

Щорічно в місяці березні всі святочно обходимо його роковини. Виголошуємо його Слово, щоб повсякчасно йшло між його духових підданих і пригадувало їм його заповіт. Щоб у хвилинах важких і трудних кріпило душі й пригадувало: ніякі труднощі не зможуть нас — над нами наш Пророк!

Щорічно голосимо його неемірущу славу — бо слава ця є славою Української Нації. Клонимо голови в пошані перед памяттю найбільшого громадянина нації. Як клонили ті, що Шевченковим підняті словом пішли відважно жертвувати нації своє буйне життя...

Шевченкова влада більша від влади наймогутніших царів. Сила дужча від стополких військ — бо є стихійною силою всіх народніх мас, цілої нації. Тому память і шана йому більша від всього. Шана— Великому Вартовому нації.

Степан Чарнецький.

ПАМЯТІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

(У роковини народин).

Заповідали зорі світ,
Ударив час годину,
Що в ній прийшов Ти поміж (нас,
Кріпацький дужий Сину!

А за тобою вслід ішла
Та чудотворна сила,
Що бідний скований народ
До сонця заманила.

Підняв Ти хрест свій на плече
І гнувся під вагою
Та думав: „Гей, народе мій,
Чи підеш ти за мною?

Твердий мій шлях, важкий (мій лет,
Підкошує знемога,
Та я іду туди вперед,
Де кінчиться дорога...

А ген-ген на кінці її
Кінчається й недоля
Та мов те сонце мерехтять
І правда, й щастя, й воля!...“

Л. УКРАЇНКА „НАД МОРЕМ"

...Вітрило надулось, хвиля загомоніла, і човен помчав прудко, мов чайка морська, перелетів затоку, полинув мов і загойдався широкими розмахами. Це ми їхали "на чисте", як кажуть моряки. Править не треба було: вітер і хвиля гнали самі. Човен то здіймався високо, то опускався низько, м'яко і лагідно перебираючись з хвилі на хвилю. Я дивилась на берег, на місто: з кожним рухом човна воно немов колихалось, так, мов посилало прощання. І сонце прощалось: від берега бігли до нас червоні тремтячі стрілки, вони миготіли, мов язики пожежі на темних, зелених хвилях. Вкупі з ними тремтіла і тінь від узгіря, вона немов доганяла нас...

...—Темна ніч, море буде горіти, — сказав матрос.

І справді, за стерном затремтіла блакитно-фосфорична смуга, весла кресали кресами вогонь. Я набрала рукою води, підкинула вгору, і блиснув фантастичний фонтан холодного вогню. Дельфіни плескались, збивали на чорній воді гайзери світла. Летючі зорі падали в море. Берега було не видко в темряві, тільки далеко-далеко горіла громада вогнів, мов стожар. Глибоке небо немов промовляло до моря огнисті слова, а море співало урочистій ночі свою могутню, величну вічну поему.

ОЛЕКСАНДЕР ВЕЛИКИЙ

Олександер Великий, старинний цар Македонський, жив тому поверх дві тисячі двіста років. Замолоду вчив його славний мудрець Аристотель. Олександер вславився великими перемогами. Рушив з свого малого краю і здобув Малу Азію, Сирію, Египет, Вавилонію, Персію та дійшов аж до ріки Інду в Азії. Відзначився не тільки відвагою й воєнним хистом, але й справедливістю та шляхотністю духа. Над все не любив зрадників і карав смертю навіть тих, що зрадили своїх і перейшли на його сторону, цебто ділали в його користь. Знав, що зрадникові ніхто не може вірити. Вмер в молодому віці, маючи 34 роки. По його смерти його величезна держава розпалася. Це один з найславніших полководців світа; в новітних часах дорівнював йому тільки Наполєон.

В одній битві здобув ворожий табор з величезним майном. Всю добичу роздав своїм генералам. Тоді один з них запитав: "Царю, а що лишиш собі?" —"Надію!"— відповів Олександер. —"Отже, і я лишу собі надію, а своєї частки не візьму!"—відповів той генерал. Від тоді Олександор цему генералові найбільше довіряв.

В іншій битві здобули знов табор і між іншим майном знайшли там велику золоту скриню, повну золота й дорогих каменів. Олександер казав викинути те все зі скрині й роздав воякам, а порожну скриню залишив собі і возив у ній тільки книжку "Іліяда" в якій Грецький поет Гомер описав героїчні битви за місто Трою в Малій Азії. Цю книжку цінив вище від всіх скарбів світа.

Раз, ще на початку війни з Персією, перський король Дарій прислав свого посла до Олександра з таким предложенням: Дам тобі частину свого краю, віддам за тебе свою дочку і дам тобі 10 тисяч талярів сріблом, тільки жий зо мною в згоді. —"Що робити?" — запитав Олександор свого генерала Парметона. — "Я взявби, бувши тобою!"— сказав Парметон. —"І я взявби, бувши тобою!" —відповів Олександор, і відкинув предложення Дарія, бо він знав, що і так здобуде собі цілу Персію і оженитьсяся з дочкою Дарія.

І так потім сталося.

М. Іванишин

"ПІДСТАВКОВІ ФАРМЕРІ"

В 1859 р. німецький вчений, агроном-хемік, на ім'я — Кноп, рішив вивчити розвиток рослинної бадилини, листя й цвіту. Йому ходило пізнати, які саме хемічні складники кожне із них поберає зі землі.

Тому, що в природних обставинах це майже не можливе до виконання, він придумав геніяльний експеримент: пересадження рослини над якою переводиться досвід — в скляну посуду, яку наповнено б водою із доброю додачею землі, в якій знаходилися б подостатком хемічні складники необхідні земним ростинам.

Про цей експеримент, по упливі певного часу, довідався Др. В. Ф. Герік, фізіольог університету "Каліфорнія" в Злучених Державах. Йому видалося, що в ньому приховані комерційні можливости. Написав по записки а по провіренню експерименту написав статтю п. з. "Аквікультура як спосіб продукції", в якій старався доказати, що на квадратовому ступневі води може вродитися більше чим на квадратовому ступневі землі. Статтю цю Др. Герік помістив в ботанічному журналі, що й стало приводом до багатьох нових експериментів та підшікання метод нової продукції.

Одна метода — це метода Др. Геріка, яку Др. Герік назвав "Катковою" (теньк метод), тому, що збірник, до якого наливається води має вигляд катки. Катку можна зробити з якогобудь матеріялу: цементу, заліза чи дерева, для вигоди площі 25 квадратових ступнів — 10 ступнів дов., 2 й пів ступня шир., а 10 цалів височини. До так викінченої катки наливається води 2 цалі до верха, в якій розпускається хемічні складники. На катку, з верха натягається дротяну сітку, до якої чіпаються шнурочки, які пускається у воду. По сітці розстелюється клапоть соломи, гиблівок чи моху, а на це насипається насіння. Воду нагрівається при помочі електрики чи якого іншого нагріття до 70 степенів Ф. і таку температуру треба тримати незмінною.

Др. Герік подає точне обчислення його збору, який пред

ставляється так: 217 тон помідорів, 2465 бушлів бараболь і це саме можна сказати про іншу ярину з одного акра. Помідорове бадиля й тютюнння росте 25 стіп високе. Коли порівнаємо із цим пересічний збір з акра тепер практикованої продукції — 5 тон помідорів, 116 бушлів бараболь, тютюнння на зріст не вище 5 стіп, то побачимо перевагу в новій системі.

Другий метод називається "процесом Фарадея". Ця метода вимагає будинку на два поверхи: 1000 стіп дов. 200 стіп ширини заосмотреної конвейором з пасів, 20 людей обслуги, штучного освітлення, електричного огріття та більшої скількости хемічних складників. Протягом одного року в такому будинкові можна виробляти стільки пшениці, що дає 35,000 акрів найкращої землі. Кожних десять день нові жнива.

Покищо, "підставкові фарми знаходяться тільки в експериментальному стані, та проте вони безперечно можуть мати практичне застосування. По перше, тому, що це унезалежнює продукцію від примх природи. По друге, бо це зменшує видатки на працю, не треба витрати часу ні на полення, ні на сапання, ні на управу рілі. А що найважніше — великий збір на малому куску землі.

Повище вичислені користи промовляють якнайкраще про майбутнє застосування цього методу в продукції. Коли до цього прийде, то що станеться із теперішніми фармерами? Де вони знайдуть заняття?

А. Господин

ДЕЩО ЗІ СПОМИНІВ

З переходом У. Г. А. за Збруч, для нас, галичан, відразу незрозуміла була воєнна тактика армії У. Н. Р., а тимбільше, що там були вароєні ріжні повстанчі групи, що хоч воювали проти большевиків, то кожний отаманчик на свою власну відповідальність, без підчинення одному командному розпорядженню, як це було в У. Г. А. і цілій Західній Україні. На перший погляд це було для нас пригноблюючим розчарованням. Але в коротці ми це зрозуміли і привикли до цих обставин. Ці повстанчі отаманчики продовжали старі історичні традиції, що були разом і трагедією для них всіх і цілого народу, як в минулому, так і тепер.

Частини У.Г.А., разом з частинами армії У. Н. Р. посувалися досить скоро вперед. Большевики відступали в розтіч, тільки залишили за собою звалища фільварків. З небагатьох фільварків був цілком у доброму стані палац гр. Замойського в містечку Романів, який прийшлося нам побачити зо здивованням. Ним опікувалися місцеві громадяне, що, помимо дворазового намагання большевиків знищити його, громадянство врятувало палац і призначило його на захоронку. В цій околиці вперше нашій частині прийшлося стрінутися з повстанцями Зеленого, що прийшли просити в нас харчів. Були це переважно селяне, около 300 чол., що десь відділилися від свого отамана. Аж пізніше, в околиці Житомира, довелося нам вдруге стрінутися з повстанцями, тепер вже з соколівцями, що складалися з кількох груп, в силі від 4-5000 чоловіків. Число не стале, яке змінялося, як поодинокі частини посувалися вперед; деякі оставалися до-

ма, а на їхнє місце прибували нові. Тими групами командували чотири брати Соколівські — як головні отамани. Попри них було певне число підкомандних ватажків. Головного отамана Соколівського убив його прибічник, перекуплений большевиками. Команду по нім обняла його жінка Маруся. Соколівський добре давався в знаки большевикам, бо й по смерти, за видачу його тіла обіцювали добру суму грошей. Та жінка його, щоб не допустити до цего, возила зо собою тіло свого чоловіка в трумні, а лише, коли довше прийшлося стояти на одному місці, хоронила його в землю, а потім знова, коли робили наступ, або відступ, забирала його зо собою. І так воював Соколівський з большевиками і по смерти. Територія Соколівських була дуже невигідна. В околицях Житомира, де соколівці в той час провадили партизанку, була пісиста полоса. Тут тяжко військови пересуватися. Поминувши піскові дороги, зачинаються склянні дороги. В цій околиці багато склянних гут і висипають дороги склом. Ідеться по них добре, але за возами дуже скрипить, а в роті й очах повно склянного пороху, що не можна дихати.

Пізніше приходилося нам стрічатися ще з багатьома повстанчими групами, які боролися з большевиками. Але ясного національного напрямку в них не було, за те вони почували себе українцями. Виїмком був анархіст Махно, в якого була засада гуляти і все нищити, хто стояв йому в перешкоді. Всі другі повстанчі групи хоч не мали ясної національної ідеї, то відчували ненависть до большевиків і до всего, що було московське. Український селянин не хотів вже більеш терпіти Москві, а тимбільше, комуністичний лад реквізиції, що прямо до живого допікали селянству. Це була причина їхнього повстання. Бачимо, що українське селянство й до тепер не погодилося на большевицький режим, що доказують самі їхні газети про різні саботажі. Якби большевики нехвалилися своїми здобутками, то населення все буде проти Москви й комунізму, що заперечує індивідуум життя народу й одиниці.

Др. М. І. Мандрика

З УКРАЇНИ ДО ТУРЕЧЧИНИ

(Спомини з подорожів по світу).

І.

З великими труднощами здобуто перепуску від російської денекінської контр-розвідки, капітан британської військової місії вліпив на ній свою печать, підписав — і ми вже вільні птахи великої земської кулі!

Це було 3-го липня 1919 року, в столиці Української Козачої Кубані Катеринодарі, в часи лютої боротьби ріжних політичних сил, що змагалися знищити одна другу, а в той час і придавити молоді, але буйні паростки українського відродження.

Мусіли як найскорше вирватися за залізний ланцюг російської сторожі, а тим часом з наших Чорного й Овівського морів пароплави ще майже не відходили. Треба було чекати оказії, а тут якраз, за день, відпливала "Кефалонія" — вантажний пароплав, що був на послугах Кубанського кооперативного банку.

Використовуємо добру нагоду, а тому поспішаємо.

Набиваємо валізки старими, виношеними річами (бо-ж у нас все поносилося за часи війни, революції, наступів і відступів), перевязуємо їх, для певности, міцними шнурами, залишаємо з такими труднощами здобуте мешкання,— і візники летять на двірець. Сотки карбованців вилітають з кишені: візникам, носіям і ін. Без цього не виїдеш з дому, не дістанеш залізничого квитка, не сядеш до вагону...

Заощаджувати не приходиться — виїзджаємо за кордон!!

І от потяг іде... Ніч... Ми в самім серці нової України - Чорноморської Кубані; в царстві садів, прекрасних станиць (курінів), найбагатших нив, величних плавнів... Там, де

"Тихо Кубань бережечки зно-
(сить...
Молодий козак полковника
(просить:
Ой, пусти мене, мій полковни-
(ку,
Гуляти до дому,
Бо вже скучилась, бовже зму-
(лась
Дівчина за мною..."

Так було... Тепер всі козаки на страшному горожанському фронті, і тихі станиці стоять в журбі і печалі.

Коли зійде сонце, воно покаже нам всю красу тієї дороги, якою ми їдемо. А це є "Чорноморка" — власна, народня залівниця українських козаків. З якою любовію її будували! Скільки душі свої - клав у неї чорноморський козак! Двірці збудовані в мальовничім українськім стилю, величнім і ласкавім. Вони стоять як писанки. Маленькі вартівні (будки) на переїздах розсілися по степах Кубані, як українські дівчата в барвистих плахтах. Високі водяні башти стоять як вежі замків гетьманів....

Все це творилося культурною працею козака і селянина... Обірвалася ця праця, обірвалось життя і почалося пекло.

Ранок. "Чорноморка" закінчується, і треба пересідати на "Владікавказську". Зразу неприємно вражає незгарбний трафаретний будинок двірця цієї російської державної залізниці, брудна руда "володачка", сірі "будинки"...

Двірець — пустеля: брудно, смердюче і порожньо. Буфет перенесено під ясне небо: там довгий рядок молодиць і дівчат. Продають молоко, сметану, пироги, блинці, солонину і все, чим багата і гостинна країна. Все це свіже і тане. Пасажири висипали з потягу і атакують буфет зголоднілими зубами і устами.

Чекаємо довго, і не знаємо, чи прийде сьогодня потяг з "Владікавказської". Пасажири вилежуються в степу на траві.

Але от і потяг, як рідний батько. Ідемо дальше, і, нарешті, перед нами відкривається жовтий Єйський лиман, а за ним саме Озівське море! Це тоненька сталева смужка на обрії. Моря не видно, воно неначе впало в якусь безодню чи побігло в далеку далечінь.

Місто Єйськ — головний кубанський порт на Озівськім морі. В ньому тепер кілько парових баржів, три напів-розвалених пароплави... Все те вже зреквізоване для військових потреб і перефарбовується в бойовий колір.

"Кефалонія" сиділа в воді по горло, себто майже вся, навантажена льняним насінням, згущеною соняшниковою олією, так званим соломасом — одним з національних продуктів Кубані, і... здається нічим більше. Це перша ластівка закордонного експорту.

Дув "низовий вітер", і море втікало. Капітан і власник "Кефалонії" все заглядали на водомір, очікуючи з острахом, що от-от їх пароплав сяде на саме дно, в болото.

Нарешті низовий вітер нагнав на капітана переляк, і він поставив ультиматум — або пересунуться від берега на 15 кільометрів на більш глибоке місце (у порту було всього 11 стіп глибини), або відпливати в дорогу.

І от "Кефалонія" відплила. Брундий слід на воді, заворот, махання шапками і хустками... І ми вже в морі.

Що таке "Кефалонія?" Це властиво парова баржа (чайка) в 1000 тон, шість вузлів (девять і пів кільометра) ходу на годину, але сама наймізніша баржа в Озівському морі. Матроси містяться на носі в будинку залізних печерах, які розпалюються на сонці, середина — живіт наповнена вантажом, в задній частині— машини і мостик, а в самому хвості — каюти для адміністрації. Це пять залізничих нор наповнених блощицями. Капітан мешкає під своїм містком, а властитель "Кефалонії", флегматичний грек, на імя Апостол Христофорович, має резиденцію в капітанській діловій каютці, на "похідній" канапці.

Нас, "подорожуючих" пятеро людей, і ми закупили місця в адміністрації — отих 5 блощичних гнізд, по дві з пів тисячі карбованців за кожне гніздо. Сама адміністрація оселилася на палубі...

Харчі — почасти ми везли з собою те, що могло довше триматися, а почасти приготовляла для нас Оля —стара морська "вовчиця", вдова кубанського селянина, розстріляного за большевизм.

Сонце висіло низенько над морем, як Оля подавала нам на вечеру перший свій кулінарний витвір.

II.

Я не буду описувати красоти першої ночі на морі— довелося б описувати всі ночі, а їх було у нас 76,— тим паче, що красота цієї першої ночі не була дуже захоплююча, як нічим не захоплювало й море. Воно було сіре, з вітрами вночі і на другий день. Аж під вечір на другий день ми побачили зариси кримських гір, а пізно вночі увійшли в Керченську протоку, наповнену чарівними вогнями маяків і так званих "створів"— придорожних вогнів водяного шляху. Керченська протока відділяє кубанський півострів Тамань, колишнє українське Тмутараканське князівство, а потім першу займанщину Запорожців, що перебралися на Кубань,— від Криму.

Докінчували ми свій сон уже в пристані міста Керчі, на кримськім березі. Коли виспались і вийшли на другий день з своїх "кают", то сонце—добре, наше (дальше будете читати про сонце єгипитське і інші) світило з повною щедрістю. Відчувалось недільне свято в повітрі, в одежі "тубольців", в лінивих рухах людських істот і т. ін. В пристані стояв французький військовий транспорт, обвішаний випраною білизною команди, а на горі роскинулося місто — дуже мальовниче, дуже гарне, з музеєм в стилю античного храму, на горі Митридата.

З Криму лише недавно відступили большевики під загрозою запертя з Півночі; до нас приходили голодні громадяни Криму з кримськими грошима і благали приняти ті гроші та дати хліба. Що можна було—вони дістали.

Капітан пішов за документами до властей, а ми оглядали синє Чорне море, обідали перед очами голодних кримських горожан, дивилися на море.

На пристань, зодягнуту досить пристойно в гранит, зібралися хлопчики, дівчатка— взагалі будуче покоління. Хлопчики купались: гарні, здорові, зовсім голі кидалися вниз головою з граніту пристані в воду, боролися, там, бавились. Весело і радісно, неначе два тижні назад не було страшного нападу з каменоломень большевиків на місто, а потім— лютої боротьби, яка закінчилась погромом большевиків і в якій упало багато соток жертв. Неначе в цьому гарному місті, на деревах, на телефонічних палях не висіли про-

тягом кількох днів полонені, а громадяни, котрим в цей спосіб давалося зрозуміти "знаменіє времені", не перебігали з жахом, закривши очі, страшні місця....

Бо війна, війною...

Хлопчаки з реготом кидалися в зелену воду, французи на мотузці купають "бука" (козла), себ-то матроса, що не вміє пливати, а до "Кефалонії", повертається від властей капітан, весь мокрий від поту, з цілим снопом паперів і з прокляттями на устах, на адресу всіх властей.

І от... звором "Кефалонії" і ми залишаємо остатню точку суходолу України і разом з тим російського "отечества" з усіма його страхітями. Як вільні птахи, ми вирвалися з тісної клітки у великий, широкий світ.

Одначе, "Кефалонія" слабенька, а тому обережна... Вона боїться темних глибин страшного Чорного моря і пливе вздовж берегів до міста Сарича, звідкіля можна зробити найкоротший скік через море до турецького Зунгулдака.

Ніч... Сон сходить на "Кефалонію".... А вона йде, все йде вперед. (Далі буде)

В. Б.

ВТРАЧЕНИЙ ТЕМПО І ЧАС

В історії революції 1917-го року, яку на початку звали великою, безкровною, а яка пізніш стала найбільш кривавою з усіх революцій світу, є дуже багато сторінок, які назавжди залишаться наукою й перестрогою для майбутніх поколінь. Одна з таких сторінок, це невиконані завдання й наміри російського й нашого кубанського козацтва в кінці серпня й у першій половині вересня 1917-го року.

Нас не можуть не цікавити ці сторінки російської революції через те, що в рядах козацтва, яке взяло на себе завдання встановити лад й знищити большевизм, було дуже багато нашого козацтва. - Все кубанське військо складалося майже виключно з українських козаків, в донському війську було 32 відсотки українських козаків; поважний відсоток творили українці - козаки й в інших десяти полках.

Заміри свої козацтво виявило 14. серпня 1917 року в декларації, яку прочитав на державній нараді в Москві представник усіх дванадцяти козацьких полків, отаман, генерал Каледін. Ця декларація мала ультиматичний характер, щоб усі совіти й комітети були розігнані й заявило, що врятувати державу від остаточної загибелі може дійсно міцна влада, яка повинна бути в досвідчених руках осіб, не звязаних вузькопартійними програмами, свобідних від необхідности оглядатися на кожному кроці на різні совіти й комітети. Декларація кінчилася словами:

„Час на слова минув, народня терпеливість вичерпується треба робити велике діло рятування батьківщини".

Козацтво робило останню спробу відновлення ладу серед зростаючого безладдя. —Большевики розвинули шалену агітацію на всіх теренах колишньої російської імперії, але козаки не піддавалися тій агітації та хотіли врятувати від неї й Росію. Про це власне й говорилося в їхній декларації з 14. серпня 1917 р. Але вже два тижні пізніше до думок про врятування Росії козацтво додавало й інші. Чути було голоси: Будемо рятувати Росію, доки буде надія врятувати її; коли ж ця надія пропаде, підемо додому й відгородимось від Росії". Було це тоді, коли большевики хотіли 27. серпня 1917 р. захопити владу в свої руки й коли сибірський козак, генерал Корнілов, повстав проти уряду Керенського, домагаючись міцної влади, яка б зліквідувала большевиків.

Повстання Корнілова не вдалося, але воно налякало большевиків і відсунуло їх на два місяці на бік. Вони притихли й деякий час не сміли підняти голови, бо зрозуміли, що існує ще якась сила, яка зможе змести їх з поверхні. Але козацтво прогаяло відповідний пригожий час для виконання своїх завдань і через це воно не відіграло тієї ролі, яку брало на себе в серпні 1917 р. З цього скористали большевики. Вони встигли поширити свою агітацію серед міської голоти й сільської бідноти, яка жила на козацьких землях і при її допомозі зруйнували козаче життя. Девятий вал большевицької анархії докотився й до козацьких станиць.

Майже три роки боролося з ним козацтво, але врешті впало, а його перший після двох-літньої перерви виборний отаман Каледін застрілився. Головні боєві частини козацтва, що до останку боролися

а большевиками, мусіли залишити рідний край.

У незвичайно драматичній боротьбі мало козацтво свої Крути, коли козача молодь, переважно студенти, гімназисти, кадети й юнаки козачих шкіл, що довгий час боронили Дону під проводом Чернецова, лискавкою перелітаючи з місця на місце, врешті була оточена переважаючими большевицькими силами біля хутора Гусева.

Козацтво впало в нерівній боротьбі через те, ще втратило темпо ділань і час. Большевики страшенно помстилися на козацьких старшинах. Кривавий терор тривав і триває там. Видно це з листа козаків - емігрантів, що його вони вислали до Ліги Націй і президента Зєдинених Держав Північної Америки в 1931 р.:

„Після захвату в 1917-тім році російської держави большевиками, — писали вони в тім листі, козаки Дону, Кубані, Терека й других козачих військ в загальнім числі більш, як 10 мільйонів населення, разом із величезними масами російського народу не визнали нової влади, що в корені нищила всі загально-людські закони моралі і гуманности й несла з собою насильство, рабство й гніт. Спроба большевиків силою змусити нарід коритися їхній владі викликала громадянську війну на окраїнах Росії, в якій взяли участь всі козаки без виїмку. Майже три роки козацтво, що з давен давна виховувалося на підставах свободи й народоправства, зі зброєю в руках захищало свої краї. Але в нерівній боротьбі з гордами III. Інтернаціоналу змушене було частинно покинути свої терени, частинно віддатися на ласку побідників.

Як пімсту за спротив большевики застосували до козаків жахливий терор, внаслідку якого козацькі станиці були розгромлені й спустошені. Боячись нових повстань на козацьких землях, большевики почали систематичне нищення, а в останні часи розпочали навіть масове переселення козаків на далеку північ, у Сибір і в інші райони та висилання на примусові тяжкі роботи на лісових заготовках, у шахтах і т. ін. В таких умовинах, при яких робітники, засуджені на вимирання від хвороб і голоду, згідно з вістками, що ми їх маємо за останній час, із донських, кубанських і терських земель, вислано більш, як пів мільйона людей. Є станиці, де з козацького населення не зісталося ні душі. Насильне введення колективізації в козачих краях відбувалося з нечуваною жорстокістю. При таких умовах не приходиться дивуватись, що кинуте в рабство населення, рятуючись від неминучої загибелі з голоду, веде розпучливу підпільну боротьбу з гнобителями. Ці повстання большевики в останні часи стали здушувати при допомозі трійливих газів й цілковито винищувати цілі околиці. На початку червня 1931-го року в европейській пресі появилися вістки про газові атаки, що їх большевики робили на Кубані й інших околицях північного Кавказу, при чім вбито кілька тисяч людей, а в тому числі жінок й дітей. З інших країв ми маємо підтвердження усіх цих вісток і це змушує нас во ім'я рятунку перед фізичним винищенням наших братів прохати високого захисту.

В глибокому переконанні, що злочини совітської влади в козачих краях зустрінуть справедливу оцінку й гнів усіх народів, Обєднані Ради Дону, Кубані й Терека, що являються найвищим союзним органом козацтва, просять Раду Ліги Націй підняти свій авторитетний голос на захист населення козачих країн і не допустити до остаточного винищення його совітською владою".

Це прохання підписали отамани й голови урядів донського, кубанського й терського козацтва. Таке саме подання послали вони й до президента Зєдинених Держав Північної Америки.

Що зробили ті, до кого зверталося козацтво, — відомо. Відомо також, що діється на козацьких землях тепер. Мало чим відрізняється воно від того, що діялось і діється тепер на Україні. Такі наслідки страченого часу, коли можна було ще не допустити до поширення большевизму й уникнути того жаху, який він ніс із собою.

ПРОФ. С. РУСОВА НЕ ЖИЄ.

Українські газети принесли вістку, що 5. лютня ц. р. померла на 84 році життя відома українська діячка, Софія Русова, професор Українського Педагогічного Інституту й почесна голова Світового Союзу Українок. Український народ втратив людину знайкращих педагогів зо смертю Русової, яка в свому шляхотному серцю леліяла одну велику мрію: поставити справу виховання нашої молоді і дітей на такому рівні, на якому стоїть воно у всіх культурних народів. Вона одна з перших старалася це питання розвязати в науковий спосіб, боролася проти переконання (як це багато говорили й говорять), що штука виховання молодого поколінея не надто важна, щоб нею спеціяльно займатися. Покійна Русова була ініціяторкою нового, раціонального виховання, пропагувала нові ідеї і теорії в цім напрямі.

Скілько разів приходилося мені читати педагогічні її праці чи спомини і т. п., що ввійшли в скарбницю нашої виховної літератури,— я в божеським почуттям ставився до цеї скромної жінки, що своєю невтомною тяжкою працею дала неоцінену вартість для народа.

В книжці п. з.: „Єдина діяльна (трудова) школа" — розвинула покійна незнану в нас теорію праці в школі та взагалі в вихованні. Опираючись на вродженій дитині активности, радить цілу науку та виховання оперти на цій психічній предисповиції, яка, розвинена відповідною методою поступування, дасть в результаті одиницю, метку, працьовиту, дасть діяльного члена нації, який внесе творчий культурний і матеріяльний доробок в скарбницю народного добробуту.

Другий твір п. з. „Нова школа соціяльного виховання" пропагує теорію виховання дитини, яке було б приноровлене до життя, потреб і традиції народа. Свої теорії опирає на зрозумінню психіки дитини, її душевних переживань та стремлінь. „Школа соціяльного виховання" — приготовляє дитину до життя в громаді та для нації, вщіплює вже від найперших років любов і пошану до всего, що своє, що рідне, а рівночасно розбуджує в її серці ніколи невгасаюче бажання боронити свій народ перед затіями чужих, ворожих наступів. Покоління, виховне після ідей цієї школи становить спільні підвалини істнування та волі свого народа.

В третій книжці п. з „Теорія і практика дошкільного виховання" — покійна авторка займалася дітьми, які перші основи свого виховання побирають в родинних огнищах, захистах та діточих садках.

Одначе діяльність її не була обмежена тільки до теоретичних висновків та ідей,- вона практично вказувала своєю працею: до яких наслідків може привести належно, розумне, з дійсною любовю, систематичне виховання дитини.

Покійна Русова закінчила своє життя в чеській Празі, як емігрантка. Тужила за Батьківщиною, як багато наших вигнанців, що були примушені покинути свою рідню, рідну землю, на якій ворог наживається. В тузі й недостатках тяжко працювала, щоб виховати будуче покоління, яке б не „тинялось" в чужих на лясці, а зажило в своїй вільній Батьківщині.

Г. Р.

ОФЕРТА БЕЗ ПОПИТУ

Почувся дзвінок. Перед дверима стояв якийсь чоловік Чоловік мав у руках течку повну книжок і другу течку набиту проспектами. Він подав мені проспекти, а книжки він хотів мені продати — у найгіршому випадку місячними ратами кожну по 4 і пв марки.

—Бачите, — сказав він, — краще не купувати книжок у книгарні. Там звичайно непокупний товар, запорошені речі з минулого століття, і продавці говорять до вас так довго, — чи не так? — аж ви дійсно купите собі якесь непотрібне шпаргалля.

—Ага — хитнув я головою.

— Так, — продовжував чоловік, — а я натомість приношу вам найновіше із новин. Тут, наприклад, нещодавно, виданий ілюстрований чудовий твір: „Книга недуг".

— О, ні, — сказав я, — я цілком не є недужий.

— Але ви можете занедужати! — вигукнув чоловік тріюмфуючи.

— Борони Боже, — шепнув я, — хіба через цю книжку?

— Навпаки, через цю книжку ви будете здорові.

— Адже ж я цілком здоровий, — усміхнувся я.

— Якщо ви колинебудь за-

хворієте, то через цю книжку станете цілком здорові, — тягнув чоловік поважним голосом.

— Хоч як це трудно — сказав я, — але завжди я таки волію спитати мого лікаря. Добре бодай знати, що він про це думає.

Чоловік замкнув із стукотом ілюстрований чудовий твір.

— В мене є тут іще щось, а саме: „Правна порада у хаті".

— Ні, — похитав я головою тут у хаті цього немає, але тут у кутку мешкає один такий, що їх дає.

— Ви мене не зрозуміли, — зітхнув чоловік, оця книга має наголовок „Правна порада в хаті" і вона дає вам відомості про всі питання з обсягу законодавства.

— Про всі? — спитав я.

— Про всі! — вигукнув чоловік.

— Це добре складається,— потер я собі руки, — я маю шваґра у Костаріці. Шваґер помер 1897 року, лишивши в конечній потребі заповіт, у якому встановив єдиним спадкоємцем мою дружину. Та от діти шваґра хотіли повалити цю його останню волю. Згідно з новелею Фернандеза до костарикарського спадкового закону, що став обовязувати від 1. квітня 1897 року, вони вправ-

няють, що спадкоємцям першого ступіня має бути виплачення не тільки обовязкова частина, але й 90 відсотків цілого майна, якщо ті, що їх спадкодавець брав під увагу, мали своє місце осідку після 1. липня 1896 року закордоном. — Отже — я кинув чоловікові заохочуючий погляд — гляньте ви швиденько у вашій книзі, чи так воно справді.

Чоловік глянув на мене тупим поглядом.

— Я ще маю тут славну куховарську книгу Марії Люїзи Кох — прошепотів він.

— Ах, — сказав я, — Марії Люїзи Кох? Цеї світової слави винахідниці вареного сира? Але на жаль, леле, я не потребую куховарської книги. Моя жінка, я нахилився до його вуха, — моя жінка — щоб ви знали, — варить іменно сама.

Чоловік потер собі, дещо збентежений, чоло. Але він іще не дав за виграну: — Врешті я маю ще книгу, що годиться на кожне бюрко, до кожної хати, для кожної родини. „Як правильно писати", підручник найновішого правопису.

Він подав мені просту, сіру книжку. — Завжди писати правильно — це вже була моя постійна слаба сторінка. Наприклад: „збита фраза".

Я перелистковував книжку: фарба, фасоля, Фіміям, фраза — мимрив я прочитуючи слова — ге, — глянув я запитливо на чоловіка, а фляшки, наприклад, нема: „збита фраза" є, а „збитої фляшки" нема.

— Це слово пишеться „пляшка" — сказав чоловік.

— Пробачте, — сказав я шепотом і листкував далі книжечку, — а де ж є слово „пчола-"

— Пане, — ахнув чоловік і кинув знецінюючий погляд на мене, — це ж тепер пишеться „бджола" — хіба ви не знаєте?

— Але, але! — сказав я, віддаючи книжечку, — коли я, щоб відшукати слово, мушу знати, як воно пишеться, то чого мені ще тут шукати?

Чоловік нарешті поблід. Він замкнув обидві свої течки й мовчки пішов. Ішов задуманий і на словах задержувався.

— Ще одно одніське питання, — гукнув він до мене, — хто ви такий по своєму званні?

— Я? — відгукнув я до нього — книгар.

СТЕФАН СИВАК

голова Товариства Січових Стрільців імени Вітовського, брат Дм. Сивака, що є на більшій світлині, 3-ий з ліва, в стоячім ряді.

Державний Секретар Військових Справ З. У. Н. Р. Полк.
У. С. С. Дмитро Вітовський з референтами (начальниками відділів).

СИДЯТЬ від ліва:
1) сот. Др. Волод. Бемко, 2) от. Подляшецький, суд. референт, 3) от. П. Бубела, тов. С. В. С., 4) полк. Д. Вітовський, С. В. С., 5) от. Др. Ярослав Білас, санітарний референт, 6) от. Никифор Гірняк, мобіліз. реф., 7) сот. Роман Шипайло, артилер. реф.

СТОЯТЬ від ліва: 1) четар Нестор Гаморак, пресовий реф. 2) сот. Юліян Буцманюк, залізно-дорожний реф., 3) Дмитро Сивак, нач. канцелярії, 4) сот. Гриць Герасимович, 5) сот. Бородієвич, ветеринарний реф., 6) сот. Семен Магаляс, муніципійний реф., 7) сот. Володимир Тимцюрак, 8) сот. Панчак, персональний реф., 9) проф. Іван Боберський, член прес. бюра.

На світлині бачимо поручника Дмитра Сивака, рідного брата Степана Сивака, що жие у Вінніпегу і тепер є председником товариства імени Д. Вітовського. Поручник Дмитро Сивак загинув в боротьбі з ворогами за волю української нації.

СТЕФАН СИВАК
КРАВЕЦЬ

Робить сути до міри
Ціни: від 18. до 35 дол.

НОВІ ФУТРА І НАПРАВИ.

Ph. 77547
391 Tweed Ave., Elmwood,
MANITOBA

ВИРОБЛЯЄМО
фотографії Весільні, Родинні,
Групові і інші.
Побільшуємо і малюємо та вставляємо в Рамці всякі знимки, портрети та образи.
CHARLES STUDIO
C. Krasnopera, Photographer
614 SELKIRK AVE.

БОРОТЬБА ЗА ЧУЖІ ІДЕЇ

Живемо тепер в такім часі, де відбувається на арені Европи рішаючий бій за істнування націй-держав, яким загрожує знищення з боку тих амбітників, що хочуть собі покорити другі народи й накинути їм свої ідеї.

В таких моментах треба надзвичайного політичного й фізичного зусилля всієї сконсолідованої сили тих народів і держав, яким загрожує агресивна сторона, щоб привернути нормальне співжиття Европи.

Український народ втягнений в орбіту европейського життя й боротьби, хоч небув справедливо трактовний до сього часу. Але він не може остатися позаді хочби навіть з власних інтересів. Чи зможе він в так тяжких обставинах здійснити свої мрії? — Це буде залежати від сконсолідованости всіх сил, обставин й політичної хитрости, щоб використати кожну сприяючу на те хвилю.

Але для нас тут, в Канаді й Злучних Державах Америки, щоб прийти з поміччю для свого народу, є нагода кожної хвилі. Ми можемо помагати ріжним способом. Та одна в нас є слабість, що ми в ту хвилю, коли треба зєднати свої сили в цім напрямку,— ми витрачуємо їх самі проти себе.

Чи мало в нас цих історичних фактів, щоб переконали нас, що через незгоду, ми все були в ярмі то одних то других наших сусідів? — Такі вислови чуємо на кожнім кроці.

Коли ж дивитися поверховно на цю справу, то, здається, нема нічого, що могло б ставити перепони до обєднання всіх наших сил. Але... але, щоб зрозуміти цю слабість, то треба заглянути глибше, в її коріння.

Треба зрозуміти, що тут не йде справа огруповань чи релігійний переконань, які ніяк не можуть бути перешкодою до зєднання всіх сил в даний час для вищого творення держави. Це боротьба ідей — нових і старих. Нова ідея, що стремить до викорінення чужих впливів з українського народу й хоче надати йому чисто традиційні підстави своєрідні, що закріпили б одноцільну силу національної держави. Старі ідеї, це ті, в яких вкорінилися роками чужі нам теорії, що хоч вони є назверх українцями, то в їхній душі глибоко закорінена російська карамазівщина, Марксівський автоматичний комунізм, кропоткінський анархістичний комунізм, ленінський воюючий Марксизм, що все це зводиться — „справедливість", „вселюдське братерство". І це все стало вірою мас, вірою голодних очайдухів ведених отими пророками в ідеальне царство - рай, яке нині маємо в Росії, заведене до голоду і дикого терору. Хто перейшов захоплення цими ідеями, той мусить довго боротися з собою самим, щоб позбутися їх.

Не можемо сказати, що кількалітня кровава домашня боротьба іспанського народу була за соціяльну справедливість. Тут була боротьба більше за ідеї іспанську й чужу. Цю революцію не можна рівняти зколишніми революціями, що були виключно за свободу прав й поліпшення життя бідної кляси. Бачимо, що сотки іспанців виїхали в червону Москву, де вкоротці, як доносили газети, постріляно 130 іспанців, що шукали захисту своїх панів — згинули в пивницях від куль ГПУ, а не зєдналися зо своїми братами.

А хиба ж ми можемо сказати, що Ю. Коцюбинський, В. Шахрай, М. Скрипник і другі, не були українцями? Були! Але проте привели московську червону банду проти Центральної Ради — свого селянського уряду, щоб його знищити. За те вони дістали заплату від Москви, як тих 130 іспанців за свою службу. З цим гельотизмом, що довго буде треба боротися кожному народови, а зокрема НАМ.

Та це не значить, що всі члени даної групи є такими, як ті одиниці. Хто навіть невизнається на їхнім підступі, то відчує це з часом інстинктовно, де є щирість, а де чужа замаскованність.

Ф. Мюллер

СЕРЦЕ ДО ВИНАЙМУ

Відколи помер мій батько, мати почала віднаймати ріжним панам студентам і студенткам умебльовані кімнати. Це звичайна річ у нашому місті і ніхто з нас не вважав цього за якесь пониження. А в тім для нас, дітваків, було в цій справі багато милої розваги. Передусім треба було гарненько каліграфувати на бездоганно білих карточках повідомлення про вільну кімнату при такій-то вулиці, а опісля треба було ці біленькі оголошення приліплювати до

ріжних ринв, парканів, домів... Мати сказала, що це краще, ніж оголошення в часописах, бо студенти часописів не читають, а картку на ринві кожен прочитає. Крім того ті, що приїзджають з провінції, можуть легко найти це мешкання, бо очевидно сподіються, що картка наліплена не надто далеко від кімнати, що є до винайму.

— Памятайте, на висоті очей! — наказувала мати кожного разу, коли ми вибігали з клеєм і пензликом ловити кандидатів на мешкання.

Але „висота очей" була для нас неабиякою проблемою. Адже ми не знали, хто з шукачів помешкання високий, а хто низький, а саме це слід було брати під увагу, приліплюючи карточки.

Коли я став учнем гімназії, я завів деяку новість у наклеюванні карток. Оце безпардонно й безоглядно я став поборювати конкуренцію, заліплюючи чужі картки моїми. Тільки раз, коли один із конкурентів доволі невибагливими словами спомянув приклеювача, що заліплює других, я сильно застидався.

Цього вечора мати казала мені, щоб я розліпив картки завтра вранці. Але я заявив, що волію це зробити зараз—увечорі. Я стидався, щоб мене хто бачив, а ще й було стидно того, що я боявся. Я таки того гевала, що кидав такі міцні слова на других приклеювачів. Не звертаючи уваги на спротиви матері, я вхопив горнятко з клеєм, пензлик і карточки та й вибіг на вулицю. Усе знаменито сховалося під плащем. Коло найближчої ринви я розглянувся довкола, а побачивши, що ніхто не йде, швидко наліпив оголошення і побіг далі.

Але тут трапилося щось жахливе. Назустріч мені йшла Ірка.

Правда—в цій клейкій історії я вабув сказати про Ірку.

Отже—вона мешкала напроти нас. Ходила до жіночої гімназії і взагалі була велика дама. Крім того була гарненька. Коли ми ще бавились у піску, і пускали паперові човники по рinштоках, наша Іра була такий урвитель і халамидник, що другого шукати, а товариш—що не кажи. Та тепер усе змінилося. Пропало кудись давнє товаришування, прийшло нове несміливе захоплення.

Це захоплення було велике і далеке від нашої буденщини. І коли цього фатального вечора Ірка зайшла мені дорогу, я думав, що западуся під землю. Але я не втратив холодної крови. Ще здалека побачивши Ірку, я непомітно випустив бляшанку з клеєм на брук, пензель відкинув аж на вулицю і з облекленими руками й серцем пройшов попри неї, здіймаючи шарманно капелюх

— Ну, вдалося, славити Бога,—відітхнув я з полекшою й оглянувся за Іркою. Та тут мене наче приголомшило: Ірка стояла біля ринви і читала мою свіжу приклеєну карточку.

Я прибіг додому без моїх причандалів і здалека кричав:

— Мамо! Якийсь грабіжник забрав у мене клей і пензель!

Мати дивувалась, не сумніваючись:

— Грабіжник? Грабіжник на нашій вулиці. Це видно хтось, що теж має кімнату до винайму...

Тієї ночі я спав дуже погано. З темряви виринали якісь несамовиті пензлі і горнець з клеєм великий, як бочка. Я почував, що моє обличчя було аж гаряче зі стиду.

Вранці ждала мене несподіванка. Клопець, що приносить до нас щоденно булки, поставив, сміючись, на порозі моє горнятко з клеєм і пензель, але не хотів сказати, хто це відслав ці речі.

— Дивний грабіжник,—сказала мати, а я почервонів аж по вуха.

Вполудне той самий хлопчисько приніс гарні білі карточки, викаліграфовані моєю рукою про вільну кімнату...

Мому горю, здається не було кінця. Бажко було всидіти в хаті. Зараз по обіді я вийшов з хати пройтися. Властиво, я пішов на пошту, де звичайно під шифрою „А.Б. 1000" приходили до мене листи від Ірки. Серце гупало мені важким молотом, руки тремтіли, наче б я зараз мав побачити саму Ірку.

Лист був. Властиво, це була карточка розміром моїх оголошень, а на ній викаліграфовано:

„Винайму гарно умебльоване дівоче серце для пана, що не стидаєсь розліплювати картки про кімнату до винайняття".

Коли б вона написала правильно,— я хіба поповнив би самогубство. Але для мене був вихід: я сміявся, я міг сміятися з того, що така панна на відданні не вміє правильно писати...

Мій стид найшов собі вирівнання.

В Канаді наші читачі дуже мало познайомлені з гарною літературою, що виросла по революційних часах в Східній Україні під московсько - большевицькою займанщиною. Нищо друкуємо (дещо скорочену) новелю Гео Шкурупія, одного з кращих письменників поетів, якого сталінська ГПУ "вичистила", а твори його знищила.

Шкурупієві оповідання цікаві тим, бо вносять зі собою подих свіжої новини в нашій літературі. Ідучи за кращими зразками світових повістей авантурного й і детективного характеру, Шкурупій дав у своїх оповіданнях зразки пригодницької лектури в цікавою побудовою фабули.

З цим оповіданням зачинаємо друкувати праці кращих авторів, що їх знищено, як небезпечну літературу.

РЕДАКЦІЯ

— — — — — — — — — —

ПАТЕТИЧНА НІЧ

— Стій!

З темряви будинку вирнула постать і наставила на мене величезного кольта:

— Не ворушись, браток!

— Во ім'я Струка й Совітської влади! Скажи мені, чи нема в тебе в кешені шпалера?

— Нема.

— Ну, гаразд. А тепер покажи мені виворіт твого кожуха й які онучі в тебе на ногах!

Таке прохання виконати можна було дуже просто. Треба було тільки зняти чобота та кожух. Кольт, який чемно стирчав під носом, дуже ввічливо запрошував до цього. Лишалось коритись. Але я сказав:

Може ти якраз натрапив на самого Струка!

Він щільно підійшов до мене. У нього на обличі була чорна маска...

— — — — — — — — — —

—Ви говорите, що були сьогодні в Солом'янському районі? — питала товаришка Айзі в Мишка, який ішов поруч з нею. — Я чула, що там убили комуніста Драча. Значить—ця сама „Чорна маска" перує і в цьому районі?

— Чорт його зна!—відповів Мишко.— мене бере сумнів, щоб ця „маска" могла встигати у всіх районах. Можливо, що це які-небудь злочинці.

— Хіба їх розбереш,—казала Айзі,— тут їх багато. Контр-революціонери— петлюрівці й монархісти, просто злочинці й „Чорна маска". Розплодилося їх до біса.

Як бачимо, обидва потяги вже вийшли зі своїх протилежних пунктів,— значить... Але це нічого не значить, бо тут є ще третя особа,— значить... Значить, треба весь час пам'ятати, що в цьому оповідані тільки дві особи беруть участь, всі останні—це просто бутафорія. Ну, а Мишко? Мишко це просто один з талановитих співробітників Чека.

— Значить, у цьому районі вночі ходити теж небезпечно? —говорила далі Айзі.

— Звичайно, Айзі, ви б так не ризикували. Чого доброго, наш Жінвідділ втратить таку прекрасну делегатку. Це буде дуже болюча втрата!

— Якого біса, Мишко, ви розводите атраментом по папері! Я думала, що тільки Солчнів уміє з крейди розбовтувати кисіль!

— Ви не так висловились,- це значить „крутити гудзики".

Вони повертали напівпорожніми вулицями з якогось засідання Жінвідділу, в яких завше охоче брав участь і товариш Мишко, очевидно, явний прихильник жіночого руху й емансипації.

Скоро вони вийшли на головну велику вулицю, де знаходився Губревком, що на ньому сяла п'ятикутня зоря, але й тут було темно та порожньо.

Горіли вогні в якомусь кооперативі, десь з боку в отелі й навпросєць в якійсь перукарні. Випадково зустрічались червоноармійці, яких у темряві можна було пізнати по гострих буденівських шапках, матроси, які виринали з темряви хитливою ходою — чорними панцерними крейсарами, та іноді траплялися громадяни й громадянки, яких уже не можна було відрізнити по одягу від робітників і зарахувати до іншої класи супільства. Революція майже стерла ріжниці, а військовий комунізм обов'язав усіх бути рівними навіть в одягу.

Це не була ніч, це був день. Ночей в республіці вже не існувло. Ночі відступили на захід і далі на південь разом з бандами білих, французів та німців. Ночей не було.

Як удень, так і вночі червоноармійцеві і робітникові нічого було боятись. Вони були господарями.

Господарями почували себе й робітниця тютюнової фабрики Айзі й Мишко, робітник артеналу, які йшли з засідання й мирно розмовляли, й Солчнів—робітник заводу кол. Гретера, який ішов своєю мрійною ходою їм назустріч після

денної праці.

— Чому, Мишко, ви не пропускаєте ні одного засідання в Жінвідділі? Теж за-для цих гудзиків?

— Ви помиляєтесь, Айзі, коли ці гудзики не на вашому чудовому пальті, то до інших мені нема діла!

— Що ви хочете цим сказати?

— Невже ви не зрозуміли? Мене не можна бачити на тих засіданнях, на яких і вас нема.

Айзі засміялась:

— Можете далі не розводити! Я вас розумію! Ачому Солчнів ніколи не приходить? Він, здається, теж майстер у цьому ділі?

— Солчнів ненавидить все, що звязано зі словом „кохання". Правда, Солчнів?—раптом вигукнув Мишко й обернувся.

Відповіди на це не було. Постать людини, до якої звернувся Мишко, поволі віддалялась.

— Гей, Солчнів! Солчнів!—крикнув Мишко навздогін.

Марк Солчнів,—а це був він —так старанно вдивлявся в обличчя зустрічних людей, що навіть не помітив Айзі та Мишка і не чув першого запитання. Коли б Мишко не крикнув удруге, то Солчнів не досягнув-би сьогодні своєї мети і не зміг розвязати тієї проблеми, яку вирішив сьогодні вкрити остаточно.

Солчнів обернувся й побачив Мишка та Айзі. Серце його—це такий орган, який своїми функціями наближався в нього до „учраспреда"— нервово заметушилось ніби треба було видати партійну карту новому дуже відповідальному товаришеві.

Ходім з нами, Марко!—заговорив до нього Мишко!—У тебе ж немає ніяких негайних справ?

— Крім одної! — відповів Солчнів і подивився на Айзі. —крім розвязання одної важливої проблеми.

— Проблему можете лишити на завтра, а тепер ходім з нами!—сказала Айзі.

— У мене теж є одна проблема—це заполонити її,—і Мишко теж чомусь подивився на Айзі.

— Кого—її?—запитав Солчнів і зблід.

Те, що він зблід, він відчув у своєму „учраспреді", який стукнув і впав, покотився кудись між ребра Солчнова.

— „Чорну маску!" — байдуже відповів Мишко.

— Ну, а в мене проблема трохи інша. І розвязати її не легше, ніж заполонити „її".

— Чого ви обидва на мене вирячились?.—обурилась Айзі, ніби я та сама „Чорна маска!"

— Це, мабуть, тому, що на

вас полюють не менше, ніж на „Чорну маску!"—відповів Мишко.

— Подумаєш, полюють! Хто ж це полює? Чи не ви?

— А хоча б та сама „маска."

Солчнів пішов мовчки. Його вразили останні слова Мишка. Взагалі, в нього останніми днями дуже часто мінявся настрій. Чи це тому, що його цікавила якась там проблема, чи це просто впливала п'ятикутня зоря на Губревкомі, і якась непомітна „контр-революция" в березновому повітрі, як він сам висловився.

—Ви гадаєте, Айзі, що 'маска" не може на вас полювати? Дуже помиляєтесь!—продовжував Мишко. — Слухай, Марко, Айзі гадає, що „маска" не може полювати на неї, що вона для „маски" не може бути теж ласим шматочком. Солчнів вислухав цю заяву Мишка й раптом відчув, що його проблема починає розвязуватись. Він одразу повеселішав. Мишко продовжував.

— Ти поглянь, Марко, на чоботи та пальто Айзі! Як гадаєш?

— Я гадаю, що пальто Айзі тепер у Собзабезі не одержиш.

— Правда? Скільки ми не трусили тутешніх аристократів та буржуа, а в Соцзабезі і досі немає хоч одного такого пальта.

— Правильно! Треба бути дуже щасливим, щоб з нічною облавою натрапити на таку схованку. Ти, Мишко, я бачу, як добрий прикажчик модної крамниці, можеш одразу оцінити вартість готового одягу.

— Не в цьому справа, Марко! „Чорна маска" ще більший майстер у цих оцінках.

— Так ви, значить, упевнено гадаєте, що на моє пальто може позаздрити „маска?"—запитала Айзі.

— Не тільки позаздрити, а й скинути!—відповів Солчнів.

Марк Солчнів ще більш повеселішав. Він тепер остаточно розвязав свою проблему.

— Ну, а я,—сказав Мишко, все ж таки заполоню „її".

— Побачимо!—відповіла Айзі.

Коли вони розходилися після прогулянки й цієї розмови, Марк Солчнів заявив, що він на три дні від'їжджає за місто і це потрібно йому для того, щоб розвязати остаточно його проблему.

Гадаємо, що це була проблема, яку було звязано з контр-революцією" в березневому повітрі.

— — — — — — — — —

Вгорі на башті Губревкому вже прозвонило 9 годин, а праця все кипіла. Скоро на вулиці мала вийти „Чорна маска", щоб грабувати громадян і на-

водити жах на мирне населення, лякаючи його привидами білобанд, а Жінвідділ все працював, піклуючись про маленьких дітей Республіки, бажаючи розважити свою „зміну" під час суворих подій та голоду.

Айзі працювала, не покладаючи рук. Від цукерків у Губревкомі все стало солодким— папери, столи, стільці, навіть повітря та атрамені.

В Айзі були солодкі руки і до них липло все, що вона брала. Іноді поміж веселою промовою та сміхом вона чомусь згадувала Солчнова й шкодувала, що він кудись поїхав і не може взяти участи в роботі, наслідки якої мусять розважити улюблену „зміну".

„І куди він міг поїхати?"— думала Айзі.—„Певне, це звязано з „Чорною маскою"— й тоді Жінвідділ ставав на перше місце серед інших органів Губревкому, чи то пак Айзі, і вона сміхом приглушувала якесь стискання в серці.

Так, іноді згадуючи Солчнова, вона працювала доти, доки всі цукерки було розкладено в пакуночки, а на вулиці стало чорно, як у шкіряному ридикюлі. Очевидно, цієї ночи місяць захворів на шлунок і тому не міг бути на варті.

— — — — — — — — — —

А цієї ночи к о ї л и с ь якісь дивні історії та пригоди, що їх важко було зрозуміти.

Наш загальний знайомий Мишко сидів у себе в кімнаті і різав старий подертий чорний прапор, який, напевне, раніш належав Махну, бо білою матерією на ньому було вишито келеп смерти, кістки, а при дбайливому читанні подертих літер можна було прочитати гасло: „За владу Рад". Яких Рад, то це був, мабуть секрет самого Махна, бо ці самі ради, в особі робітників та червоноармійців на тачанках і кінною, заганяли Махна в нетра Гуляй-Поля, де він блукав чорним вовком анархії.

Але в даному разі Махно, очевидно, був ні при чому, так би мовити, при піковому інтересі. Мишко, вирізавши з прапора чорну смугу матерії, вирізав у ній дірки, які мусіли відзначати очі та ніс.

Одягнений він теж був звичайно. На голові в нього була сива шапка, на плечах—теплий кожух, підперезаний шкіряним пасом, а за ним стирчав величезний кольт,кольт, який міг нагнати страху на самого Махна.

— „А все ж таки я сьогодні „її" зустріну",— промовив Мишко, приміряючи чорну смугу матерії собі до обличчя.

— Про це говоритиме вся Чека! Цікаво, як це „її" вразить!

Коли він поглянув у маленьке дзеркальце, він сам себе не впізнав. На обличі в нього була чорна маска й очі гостро блищалися з круглих дірок.

— Ось тобі й „Чорна маска!"— промовив Мишко й засміявся.

Потім він чорним ходом вийшов у двір, оборожно перейшов його і переходами вийшов на темні вулиці. Скоро його проковтнули чорні під'їзди і тіні мовчазних будинків.

— — — — — — — — — —

Айзі, зробивши останній пакуночок, одягла своє знамените пальто, на яке позадрила б будь-яка буржуйка, боти, й вийшла на вулицю. Разом з нею від Губревкому відійшов останній грузовик.

На вулиці було темно й холодно. Мороз зашклив усі калюжі, і сніг став рипіти під ногами. Айзі зіщулилась і швидко пішла додому на далеку околицю міста. Сьогодні вона була без провожатих.

„Солчнів поїхав, а Мишко десь запропастився",—думала Айзі, і їй ставало трохи моторошно повертатись додому самій темними ворожими вулицями, які здавалися джунглями з будь-якого роману Фенімора Купера.

Айзі йшла й все думала про працю і про побут робітників-партійців.

Недавно до Губкому приходив знайомий товариш —Айзі згадала його худорляву постать, бліде обличчя, його руки й ноги, які тремтіли від знесилля, від голоду, від пережитих подій.

Побут було звязано з важкою відповідальною працею, в якій що хвилини ризикуєш життям. І треба було справді бути крицевим, щоб це все перенести. „От, наприклад, Солчнів та Мишко тепер ганяються де-небудь за „Чорною маскою" —думала Айзі. —А можливо, що вже де-небудь лежать у снігу з простреленим серцем".

Вітер, холодний вітер рвав з неї пальто. Сердито дмухав в обличчя й заморожував на очах сльози.

З поривами вітру її голову наповнювали різноманітні думки, що, завдяки ним, вона не помічала темряви й не відчувала страху, який наганяли ці пустельні вулиці.

Коли ж вона згадувала про сьогоднішню роботу, в о н а всміхалася й відчувала смак солодких цукерків на вустах.

„Все дітям",—думала вона. —„Все для майбутнього".

І це знову була не ніч, а був день.

Вона йшла все далі, щось міцно стискаючи в кешені.... Може цукерки?

В цей час на далеких околицях було зовсім порожньо. Навіть не було чути собак. Мовчазно стояли старі, напів-зруйновані халупи, мовчазно стояли телеграфічні стовпи, нагадуючи якихось несподівано зустрінутих людей, і тільки чорні віти заледенілих дерев шуміли в поривах вітру.

Раптом з темряви маленького будинку вирнула постать чоловіка... Постать обережно вийшла на середину вулиці, поглянула у всі кінці й перебігла в тінь другого такого будинку. Постать, постоявши трохи, рушила далі. Вона перебралась з під'їзду в під'їзд, ховалась за стовбурами дерев, за горожами й все посувалася вперед.

Раптом постать напнулась на другу постать чоловіка, що так само, перебираючись з під'їзда в під'їзд, ішов назустріч.

— Стій!

І два величезні кольти, простягнутих один одному назустріч у темряві, напнулись на свої кругі дула.

Постаті чоловіків, загрожуючи один одному револьверами, подивилися один одному в обличчя й побачили, що на них були чорні маски.

— Сто чортів! —промовила перша маска. Нарешті, я її спіймав!

— Не валяй дурака!— промовсла друга маска.—Руки вгору!

Обидва кольти, як люті пси, загарчали один на одного.

І раптом обидві маски голосно розсміялися на всю вулицю. Заспокоєні кольти полізли назад за пояси.

— От, так чудасія!

Маски по-товариському потиснули одна одній руки і збентежено розійшлися в різні кінці.

— — — — — — — — — —

Айзі витягнула з кишені цукерки й почала смоктати. Вже скоро вона мала бути вдома. Треба було пройти ще темний проулок і через кілька будинків вона могла спокійно пройти в під'їзд.

Вона тепер думала про Солчнова. Вона шкодувала, що він кудись поїхав. Кілька вечорів вона не бачитиме його. Кілька вечорів їй доведеться самій повертатись додому. Але це ще нічого. Коли б з ним чого не скоїлось. Вона, очевидно, турбувалась за нього просто, як за товариша. Її дивувала також і проблема, яку хотів розв'язати Солчнів, і, взагалі, щось він їй не подобався останніми днями.

Раптом Айзі помітила, що хтось перейшов вулицю. Їй стало страшно. Захотілося сильно крикнуть, щоб хтось вибіг з будинку, щоб хоч кого-

небудь живого побачити на цій пустельній вулиці. Це працював Жінвідділ. Але скоро їй стало соромно — ніде нікого не було, і вона пішла далі, щось стискаючи в кишені рукою. Напевно, то були цукерки, що їх Айзі захопила на дорогу з Жінвідділу.

Але от до неї повільними кроками з-за рогу будинку підійшов чоловік, одягнений в теплий кожух, а за пасом в нього стирчав кольт. Айзі подивилась вище й побачила, що він у кашкеті, а на обличчі в нього справжня чорна маска.

— Дозвольте, товаришко, бути вашим подорожнім, ввічливо сказав чоловік, у чорній масці, і Айзі почула грубий суворий голос.

От після цього й не починай оповідання увертюрою. Тепер стає цілком зрозумілим, що такі оповідання тільки й можна починати з такої увертюри, як:

— Стій!

З темряви вирнула постать і наставила величезного кольта".

Але чоловік у чорній масці цього не сказав. Він тільки дуже ввічливо запропонував свої послуги.

— Хіба вулиця така мала, що двом не можна розминутись? — запитала Айзі і ще міцніше стиснула... цукерки в кишені.

— Коли двоє подорожніх ідуть в одному напрямку, то їм розминатись не треба,— сказала маска.

Айзі бачила, як у нього блиснули очі крізь дірки чорної маски.

— Справа в тому,— говорив далі чоловік,— що мені нудно самому гуляти вночі порожніми вулицями...

— Хто вам заважає одружитись?

— Я—американець по натурі й пропоную вам свою руку й серце!

Маска верзла дурні, це було очевидно. Але Айзі знала, що це звичайна історія. Вона тільки шкодувала, що потрапила в таке становище. Їй було страшно й сором цього страху. Коли вона говорила, голос у неї тремтів, було видно, що вона боїться.

Вітер збільшився. Здавалось, що вулиці зовсім спорожніли. Десь далеко пролунав постріл рушниці. Було чути, як високо-високо в повітрі продзижчала куля.

— Хай мене ловлять там,— тихо проговорив чоловік,—а я буду тут. Мені вже обридла ця гра, завше в небезпеці. Завше ловлять. Відпочинку ні на хвилину. Ви не комуністка?— раптом запитався чоловік.

Айзі зіщулилась. Вона вся

тремтіла від якогось холоду, хоч на ній пальто було тепле Їй хотілось відповісти, що вона не комуністка, але вона згадала чомусь Солчнова, засоромилась і промовила твердим голосом:

— Да, я комуністка! Я навіть допіру повертаю з Губкому.

— Це нічого!—сказав чоловік. —Нам з вами все одно по дорозі. Мене розстріляють в Чека, а вас уб'ють на вулиці. Ви служите сонцю, а я темряві. Обидва сильні.

— Сонце переможе!— крикнула Айзі.

Вона була роздратована. „Якого чорта він тягне",— думала вона,— „кінчав би діло, вже було б легше".

Але чоловік ішов поруч з нею і все, так само ввічливо розповідав про погоду й про свої настрої. Нарешті, вони підійшли до будинку, де жила Айзі.

У вікнах будинку не було вогнів. Навколо не було ні одної душі. Айзі хотілось голосно крикнути, кричати „калавур", але вона знала, що це не допомогло б. Ніхто не вийшов би на вулицю, навіть коли б поруч почав горіти будинок.

— Я бачу, що ви вже дома?- сказав чоловік.

— Ви не помилились...

— Я мушу з вами попрощатись, але прошу лишіть мені на пам'ять про нашу зустріч ваше чудове пальто й ваші чоботи...

— Я так і знала!— сказала Айзі і рішила, що ні за що не віддасть. Хай краще він її вб'є, ніж потім з неї сміятимуться Мишко і... Оце і вробило її суворою.

— Скидайте боти!— грубо промовила маска.

Але Айзі вже вся була—Губревком, і вона ніжно промовила:

— Коли ви такий чемний кавалер, що весь час провожали мене, то потурбуйтесь бути ввічливим до кінця!— й вона простягнула йому свою ногу.

„Маска" зігнулась. І на цей раз Айзі витягнула з кишені не цукерку, а револьвер. Раптовий, гучний постріл злився з придушеним криком:

— Айзі! Айзі!..—кричав зовсім інший голос. —Це ж я!... Солчнів!... Марко...

Айзі похитнулась і її підтримала дужа рука Солчнова. Чорна пов'язка з обличчя полетіла геть.

— Це я, Айзі! — говорив Солчнів, заспокоюючи її. І Коли він відчув щось солодке в себе на вустах, він сказав:

— Айзі, ти сьогодні їла цукерки... Я знаю. В Жінвідділі... Я теж зустрів... Чорну маску.

Але то був Мишко... Моя проблема...

Через те, що Солчнів—а це був справді він—говорив з якимись дивними перервами, підчас яких він відчував на своїх вустах смак жінвідділівських цукерок, то ми закінчимо й без нього.

На другий день у місцевих газетах було повідомлено, що бандит, який оперував під назвою „Чорна маска", спійманий сьогодні вночі агентами Чека, завдяки відданій праці та таланту відомого всім нам товариша Мишка.

Не подумайте, що це була помилка і що це був Марк Солчнів.

ПОВЗУНИ

Як бачимо, то до нових і дуже важних орудників сучасної війни належуть крім літаків і трійливих газів—повзуни (танки).

Повзуни це властиво не нова ідея, бо ще старинні народи знали рід повзунів-боєвих возів, яких опис находимо в Геродота. Ті вози вживано в грецько-перських війнах, відтак забуто про них зовсім. Щойно в 1412 р., як довідуємось з історії військовости, Італієць Вольсчірія видумав рід боєвого воза з дубових дощок. Ці вози брали участь в кількох війнах. І потім ще було багато спроб більше й менше вдатних.

На ідею боєвого воза впали підчас світової війни Англійці й Французи й впровадили його в постаті повза в боротьбі проти Німців. Цікаво, що цю ідею зреалізували рівночасно й то незалежно від себе в Франції й Англії. Французький полковник Естен подав свій проєкт начальному вождеві 1-го грудня 1915 р., а перший французький наступ з участю повзів відбувся 16-го квітня 1917 р. В Англії проєкт банкира Штерна зреалізовано дещо скорше, бо вже в осени 1916 р. вжито їх на полі бою.

Перші наступи повзів були невдатні. Німецька артилєріа тішилася, стріляючи до повільних повзів. Але відтак появилися менші, рухливійші, швидші й ліпше опанцирені черепахи, які сильно пошкодили Німцям. Генерал Людендорф писав 9-го жовтня 1918 р. до канцлера німецького:

—До 5. серпня наше положення на фронті було добре. Однак масове вжиття цього дня повзів захитало протягом 2-3 годин 6 дивізій.

І дійсно, від цього дня

Німцям почалося зле вести аж до кінця війни. Один з наочних свідків так описує серпневий наступ повзів:

Був мрячний ранок. В німецьких окопах спокій. Видно німці ще спали. Тільки сторожі почули перед окопами якесь сапіння й гаркіт. Швидко всі побудилися й вибігли до ровів, але нічого не можна було побачити, бо густа мряка вкривала надповзуючі потвори. Їх сапіння чути було щораз блище й виразніше. Німці побачили їх щойно тоді, коли черепахи станули перед стрілецькими окопами. Думали, що густі й широкі ряди кільчастих дротів охоронять їх, але вкоротці з острахом побачили, що дроти мов павутинні ниточки тріскали від напору повзів. На лінії ровів золотіли скоростріли. Німці без бою покинули становища.

По війні велике зацікавлення повзами зросло. Тепер вже є такі повзи, що для них нема перепон, менших рік чи трійливих газів.

Канадійсько-Українська Фільмова Спілка

D. Pyluk Producer **Prof. E. Turula** Composer and Conductor

Canadian Office 419 BOYD AVE. WINNIPEG MANITOBA

ДМ. ПИЛЮК, управитель
"ЛАВРА ФІЛМ СТУДІО"

"УКРАЇНСЬКА ВЕФЛЕЄМСЬКА ЗОРЯ", КОТРУ ТО ПЄСУ - ФІЛЬМУ ЯКРАЗ НЕДАВНО у ВІННІПЕГУ ВИСВІТЛЮВАНО.

Громадянство міста Вінніпегу вже мало нагоду бачити фільму: "Українська Вефлеємська Зоря", випродуковану у Вінніпегу.

Фільма розпочинається орхестровою овертюрою, що до глибини душі зворушує тугу, з якою в „Аді", старозавітні

праведні душі вичікували приходу Месії. Їм являється Архангел, що сповіщає вже народження сина Божого в Вефлеємі. Перед очима перебігають світлина за світлиною на екрані і карпатські гори, бистро пливучий Черемош з полонинами і смерековими лісами понад його хрустально пливучу воду і т. п. І знова орхестральна овертюра переносить глядача до палати жорстокого царя Ірода, де танцюючі дівчата своїм балетом розвеселяють його. Приходять три українські царі — Володимир Великий, Ярослав Мудрий і гетьман Богдан Хмельницький, що йдуть зложити дари й поклонитися ново-народженому Царю-царів. Ірод дуже ввічливо приймає українських царів і просить їх, щоб знова відвідали його, як будуть вертати, бо й він думає піти вклонитися народженому Цареві. Але зараз наказує своєму начальникові сторожі, щоб вирізав всіх малих дітей.

Дуже гарні хорові співи. Автор дуже гарно зукраїнізував фільму, що її зміст нічим не міняється описам подій в святім Письмі старого й нового завіту. Дехто не може зрозуміти втягення українських князів в цю релігійну гру. Це є ясно, щоб надати фільмі релігійно-народнього характеру, то звязано картини з життям й обичаями українського народу, як примінено старі наші звичаї до християнських звичаїв до нових християнських, які приняв наш нарід за Володимира Великого.

Доброго успіху бажаємо спілці.

АДВОКАТ-НОТАР

С. САВУЛА

Полагоджує всякі судові справи, земельні, тестаментальні, розводові і старокраєві.— Вироблення горожанських паперів.

S. SAWULA

305 Confederation Life Bldg.
На Мейн Стр. проти Сити Галл
Office Phone 92 917.

Residence Phone 55 280

WINNIPEG, MAN.

MUSIC STUDIO

PROF. E. TURULA **419 BOYD AVE.**
WINNIPEG, MAN., CANADA

Звісний дірігент, композитор і музичний педагог, Проф. ЕВГЕН ТУРУЛА учить гри на:— пяні, мандоліні, гітарі — іспанскій та гавайській, на скрипці, вільончелі, контрабасі, теорії музики, дірігентури і сольового співу. Кожного року, багато учнів цьої школи, здають, з великим успіхом, свої іспита до музичної консерваторії! Ця школа підготовила не мале число молодців, котрі нині є уже самостійними, дірігентами та вчителями музики. Найновішою композицією проф. Е. Турули є:

"Вефлеємська Зоря"